

Entrevista:

Anthony Bonner

J. M. Mas

Anthony Bonner (Nova York, 1928) és llicenciat en teoria musical i composició per la universitat de Harvard. Resideix a Mallorca des de l'any 1958 de manera quasi intinterrompuda; aquí va arribar després de viure uns anys a París.

Els primers contactes d'aquest eminent lul·lista amb l'obra de Ramon Llull es produïren en forma de traduccions durant els primers anys d'estada a Mallorca. Des d'aleshores ençà ha publicat nombrosos llibres i articles sobre Ramon Llull, principalment. A la UIB ha estat sovint convidat a impartir-hi conferències i seminaris. Actualment és vice-rector de la Maioricensis Schola Lullistica i director d'Edició de la continuació de l'edició crítica de les obres catalanes de Ramon Llull (NEORL).

És membre fundador del GOB i membre electe del Consell Social de la UIB.

Aquest any ha estat nomenat Doctor Honoris Causa per la Universitat Central de Barcelona i per la Friburg.

PISSARRA.— Sr. Bonner, com es va produir el vostre encontre amb Mallorca? Com ser la vostra vinguda aquí i per què us hi quedàreu?

SR. BONNER.— Fou una cosa totalment fortuïta. Vaig anar a estudiar a París, on vaig estar durant quatre anys i on em vaig casar. Jo era un francòfil i aleshores Espanya per a mi era el país de Carmen i dels "toreadores". Però un veïnat nostre, nord-americà també, ens va fer molta propaganda d'un lloc que anomenat Mallorca, que ens va descriure com una mena de Tahití. Jo estava encantat amb la idea de visitar-la, i bé podeu comprendre que en arribar aquí en quedés un poc decebut, perquè res no s'assemblava a Tahití. Un altre amic, en teoria més informat, ens havia dit que a Mallorca es podia esquiar durant tot l'hivern a la Serra Nord!. Per aquestes raons vaig venir a Mallorca. La decepció inicial, però, aviat va desaparèixer i el que

havíem previst com una estada de sis mesos, ara dura ja quaranta anys.

P.— Una segona fita important fou el vostre encontre amb l'obra de Ramon Llull. Com es va produir?

B.— Jo em guanyava la vida com a traductor i m'interessava pel català i en feia traduccions. M'interessava sobretot l'edat mitjana, i, per això intentava de persuadir els editors per publicar traduccions d'obres medievals, la qual cosa no era gens fàcil, tota vegada que d'aquesta manera no es podia guanyar cap fortuna. Per una gran sort hi va ha-

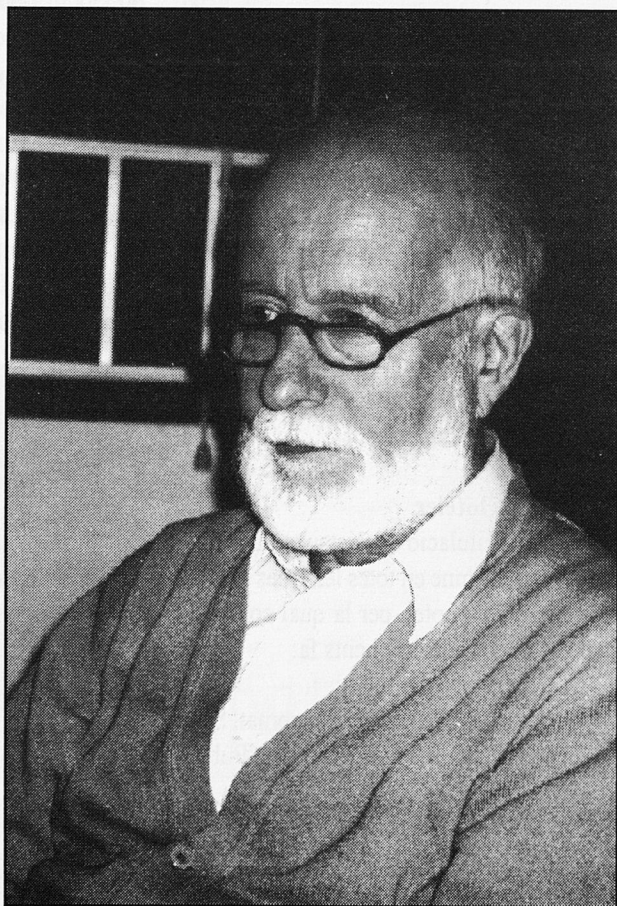
ver aquí un editor nord-americà que sabia qui era Ramon Llull i li va poder interessar. Així vaig començar com a traductor d'obres de Llull.

Inicialment jo tenia una imatge de Ramon Llull com la d'un personatge interessant, una mica folklòric; però a mesura que vaig anar aprofundint en la seva obra, em va fascinar més i més.

La primera cosa que vaig publicar sobre Ramon Llull va ser l'any 1985, als Estats Units.

P.— Des de 1991 sou membre del Consell Social de la UIB, però a més d'aquesta, quina és la vostra relació amb la Universitat?

B.— Sovint m'han convidat per donar-hi conferències, especialment els membres del departament de Català, i en Francesc Torres, del de Filosofia, organitzador del seminari sobre el "Llibre del Gentil e dels tres savis" de Ramon Llull, que vaig im-

partir durant el curs passat i que crec que ha estat el primer que s'ha fet a la Universitat.

P.– Parlau-nos de l'edició crítica del “Llibre del gentil e dels tres savis”.

B.– Es tracta del segon volum de NEORL (Nova Edició d'Obres de Ramon Llull), editat ara fa un any i mig (1993). Ramon Llull va dirigir la part principal de l'esforç del seu pensament a convèncer musulmans i jueus de la veritat de la fe cristiana i l'obra principal en què va formular com s'havia de fer això és el “Llibre del gentil e dels tres savis”. Es tracta d'una obra molt interessant i que constitueix un model de discussió pacífica i civilitzada. Això no vol dir que Ramon Llull sempre duigués la discussió en aquest pla pacífic, però el presentava com a model, cosa que fou una gran innovació enmig d'un món ple d'hostilitats.

**“Crec que és primordial que es comenci a investigar l'obra de Llull més enllà del cercle de l'Escola Lul·lística .
Necessitam arribar als joves estudiants, sobretot de filologia i de filosofia.”**

P.– Què en pensau de la difusió de l'obra de Ramon Llull?

B.– El coneixement de l'obra de Ramon Llull ha estat una cosa progressiva, perquè fins a principi de segle hi havia molt poques obres editades. Després va arribar l'edició mallorquina de les obres catalanes, feta principalment per Salvador Galmés (una obra impressionant; 21 toms, des de 1905 fins a 1950). Realment tot el pes de l'edició el va dur ell mateix i el resultat és una obra admirable. Hi ha qui diu quequina llàstima que un escriptor com Salvador Galmés deixés d'escriure per dedicar-se a

Ramon Llull. Jo pens, però que el que ha fet és admirable.

L'any 1957, a Friburg (Alemanya) es va formar el Raimundus Lulius Institut per a l'edició de les obres llatines. Ramon Llull era molt conegut arreu d'Europa i el llatí era l'idioma internacional. Així que conservam més les obres llatines que no les catalanes. Aquest Institut va començar a publicar l'any 1959. A hores d'ara ja s'han publicat 21 toms. D'aquesta manera la quantitat d'obres que tenim ara a disposició és molt major i ens ha trabucat la imatge que teniem fa 50 anys de Ramon Llull, a la vegada que ens permet de treballar molt millor que abans.

Pel que fa a la difusió de l'obra de Llull a la universitat s'ha de tenir en compte que fins fa poc el departament de català no tenia encara un especialista medieval. Al departament de filosofia, Francesc Torres té l'avantatge que la seva especialitat és Comenius (s.XVII) i que entre aquest i Ramon Llull hi ha una línia de descendència directa a través de la figura de Johan Heinrich Alsted, el primer gran enciclopedista alemany i mestre de Comenius. Per això, Francesc Torres està ben predisposat pel tema i en té coneixements suficients. Abans el departament de filosofia s'interessava més per temes més moderns, cosa que no critic de cap manera, perquè no hem de pretendre que tothom sigui especialista en Ramon Llull. Però sí que crec que és primordial que es comenci a investigar l'obra de Llull més enllà del cercle de l'Escola Lul·lística (on hi ha molt bons investigadors com Jordi Gayà, per exemple). Necessitam arribar als joves estudiants, sobretot de filologia i de filosofia.

P.– Hi ha qui diu que la nostra universitat experimenta un cert desequilibri entre els estudis tècnics i els d'humanitats, a favor d'aquells. Què en pensau?

B.– Jo realment no hi estic tan ficat com per poder afirmar amb seguretat, però em sembla que avui en dia es dona un fet ge-

neralitzat que és la “titulitis”. No és un problema de plantejament de la nostra universitat, sinó una demanda dels estudiants que volen un títol d'alguna especialitat d'aquelles que els donarà per guanyar-se les sopes. No és estrany que la literatura, la filosofia, etc. no siguin les més sol·licitades. És ben cert que si es presenten dues opcions: una d'interessant i una de profitosa, la gent es queda amb la segona. No hi ha dubte que aquell ideal del Renaixement de formar la persona està un poc deixat de banda. De totes maneres, pens que si jo fos rector de la universitat probablement tampoc sabria com solucionar el problema.

“Jo veig una millora realment impressionant en la situació intel·lectual i cultural de les Balears, gràcies a la universitat.”

P.– Finalment, us volem demanar la vostra opinió sobre la universitat de les Illes. Creis que respon a les exigències de la nostra societat.

B.– Sí, jo veig una millora realment impressionant en la situació intel·lectual i cultural de les Balears, gràcies a la universitat. Abans es vivia una situació trista: els joves se n'havien d'anar a Barcelona a estudiar (les al·lotes ho tenien més difícil ara fa trenta anys això de sortir a estudiar fora). Anaven allà i bevien cultura durant quatre anys i tornaven després cap aquí i generalment se n'oblidaven per anar a treballar al despatx del seu pare. Es tractava d'una mena de vacances de quatre anys a fora i sense una posterior integració a la vida de l'illa. La situació realment ja no és aquesta, sinó molt millor. □